

[Borgbjerg.]

det ærede Medlem jo fuldt ud —, at det ikke kan nytte at græde for den spildte Mælk. Nu kan det ikke nytte at tro, at vi kan vende tilbage og gaa en anden Vej end den, man er gaaet i de sidste 30 Aar, nu maa vi tage Virkeligheden, som den foreligger, og saa se, hvorledes vi kan komme fremad. Og jeg tror — det vil jeg gerne føje til —, at den Opposition mod den Christensenske Kirkepolitik, som jeg nu snart i en lille Menneskealder har været i høj Grad med i — man kan næsten sige: har staaet i Spidsen for —, dog vist har gjort nogen Nytte. Jeg tror, den har bidraget noget til, at hele den Christensenske Kirkelovgivning i adskillige Enkeltheder har faaet en noget bedre Form, end den ellers vilde have faaet, saa helt spildt tror jeg ikke denne Opposition gennem 20—30 Aar har været. Men sit Hovedformaal har den ikke naaet. Den Christensenske Kirkepolitik sejrede i Princippet, og dermed er Slaget tabt, endeligt og uigenkaldeligt, for den gamle Grundtvigske Kirkepolitik. Paa denne Kendsgernings Grund stiller vi os nu.

Det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen omtalte det, han kaldte min Tavshed i 1918. Vi har tidligere drøftet dette Spørgsmaal, nemlig i 1922, og for at spare Tid henviser jeg til mit Svar den Gang, som jeg tror i alle Henseender er fyldestgørende — det findes i Folketingstidenden Sp. 5123—26.

Det ærede Medlem sagde — og deri er han jo i ikke ringe Grad enig med mig —, at faar Kirken indre Selvstyre, opgiver Staten sit Formynderskab overfor alle indre-kirkelige Spørgsmaal, saa kan der godt blive Strid. Ja vel, det kan der. Det var det, som Fru Gautier Schmit og det ærede Medlem Hr. Vejen frygtede, at der vilde blive Uro, maaske Splittelse. Jeg glæder mig over, at det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen ligesom jeg ikke frygter dette. Det viser dog Liv. Det var det, jeg havde sagt, at ellers styrer vi let ind i Død og Stagnation.

Det ærede Medlem nævnte, at en Grundlovsændring er nødvendig. Det er et Spørgsmaal, der bør nøje drøftes i det kommende Udvalg, det er juridisk, statsretslig ikke saa lige til, og der kan ses og er blevet set forskelligt paa det; det ærede Medlem har selv set noget anderledes paa det, i hvert Fald tilsyneladende; om end maaske lidt flygtigt uden at ville tillægge det alt for megen Vægt. Jeg kan saaledes

henvise til en Udtalelse af det ærede Medlem, der findes i Folketingstidenden Sp. 5140 fra 1922, hvor han slutter sig til Friis-Hansens Betragtninger om Kirkegodsets Fordeling og nævner, at det efter Friis-Hansens Mening kan ske uden Grundlovsændring, uden at han paa nogen Maade tager Afstand derfra. Dette er for mig det afgørende; her er jeg enig med Friis-Hansen, og det ærede Medlem har altsaa været det paa det Tidspunkt, i hvert Fald for dette ene Punkts Vedkommende, at Kirkegodsets Fordeling kan ske uden Grundlovsændring.

Det strider ikke mod Grundlovens § 3 eller de andre Grundlovsparagraffer, at Staten siger: Jeg ejer Kirkegodset, jeg fordelar det saaledes, at Folkekirken som saadan understøttes — der staar ikke underholdes —, men som saadan understøttes. Den tæller vel nu de 98 pCt. af den danske Befolkning, hvilket vil sige, at Folkekirken eller de Led eller Dele, den vil skille sig ud i — det bliver dens egen Sag — faar de 98 pCt.; de 2 pCt. gaar saa til andre Religions-samfund. Saadan noget har jeg tænkt mig, og det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen har jo, som ogsaa det ærede Medlem Hr. Povlsen for nylig godtgjorde, i Udvalget af 1916 staaet paa det mest udstrakt liberale Standpunkt i saa Henseende; det glæder mig, og det tror jeg ogsaa er et af Lyspunkterne i Retning af at naa til et Resultat gennem det Udvalg, der nu kommer.

Man har ogsaa sagt, at der staar i Grundloven, at Folkekirkens Forfatning skal ordnes ved Lov. Denne Paragraf har været højt forskelligt fortolket gennem Tiderne, men jeg vil dog mene, at hvis man ved Lov giver Folkekirken og de enkelte Menigheder indenfor Folkekirken Adgang til at ordne deres Forfatningsforhold, som de selv vil, saa er det i fuld Overensstemmelse med Grundloven. Det vil jeg mene, og dertil nikker det ærede Medlem. Det er ogsaa at gøre det ved Lov.

Man kan ved Lov lave en Forfatning for Kirken, det var det, J. C. Christensen vilde, det kan man aldrig komme bort fra, og der er en Væsensforskel baade mellem Kirkeministeren og den ærede Ordfører for Venstre og J. C. Christensen. Hans Maal, Slutstenen paa hans kirkelige Lovgivning, skulde være Kirkeforfatningen i Ordets strengeste Forstand, Kirkerepresentationen; det led Programtalen i 1900 paa, det endte Kommissoret til Kirkekommissionen i 1904 med, det var Baggrunden for hele hans Virksomhed. Deri er jeg uenig. Han forstod denne Paragraf saaledes, som ogsaa den nu-